

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok --- 4 koruny --- hal.
 Na pol roka --- 2 " --- "
 Na štvrt roka --- 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.
 Majiteľ a vydavateľ :
 JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlasky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
 nonpareill riadku 80 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Pravdy v národnostnej politike.

Od počiatku ohlasovala kresťanská ľudová strana nezvratne a nezklatne tie pravdy: že ona žiadnu národnosť neprenasleduje a neutláča, že žiadnej národnosti neberie jej reč a nepozbavuje ju národného jej charakteru. V programme jej od slova do slova hovorí kresťanská ľudová strana: «Strana naša s úplnou úslušnosťou chovať sa chce proti národnostiam a žiadosti jejich, nakoľko sa tieto s jednotou a s národným rázom uhorského štátu srovnávajú, uznáva a s nimi spravodlivo a slušne chce zachádzať.»

Kresťanská ľudová strana teda s úplnou úslušnosťou chová sa oproti národnostiam, nie totiž odcudziť, utláčať, ale radšej zfskať ich chce a nesvornosť panujúcu medzi národnosťami a maďarským jazykom žiada si vyrovnat.

Práve preto na tom stáť bude, aby sa s nimi spravodlivo a slušne zachádzalo a aby sťažoby a žaloby jejich neodznely bez znaku, lež aby urážkam jejich odpomoženo bolo.

Toto má kresťanská ľudová strana nielen v jej programme, lež to verejne ohlasuje cez desať rokov v ľudových shromaždeniach, pri každej príležitosti v jej novinách a za toto neohrožene bojovala vždy aj na sneme.

Nepredpojatý človek mal by očakávať, že tu v prvom rade samé národnosti vo vlastnom jejich záujme podporovať budú kresťanskú ľudovú stranu v šlachetných jej snahách. Tomu bohužiaľ ale nenie tak. Povstali po niektorých krajoch národnostných falošní proroci, ktorí pod záhubnými heslami búria ľud nielen proti kresťanskej ľudovej strane, lež čo môže mať pod-

istým tie najhroznejšie následky pre nich a pre ľud pobúrený, aj proti jednote štátu.

Kresťanská ľudová strana vstúpila do koalície tých politických stránok, z ktorých utvorená je terajšia vláda. Urobila to tým cieľom, aby programme jej do života uviesť mohla. Ako ona za toto pracuje, o tom sa každý šlachetný a nepredpojatý človek presvedčí, čo si v druej čiastke nášho článku prečíta tú reč, ktorú v piatok dňa 30. novembra povedal na sneme krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany Georg Szmricsányi. Že ale terajšia vláda nadchnutá duchom spravodlivosti, náklonná je spravodlivým a zákonným žiadostiam národnosti zodpovedať, o tom zas nad slnko jasnejšie svedčí tá reč, ktorou minister vnútorných záležitostí gróf Julius Andrássy dňa 26. novembra stanovisko svoje v tejto otázke označil.

Gróf Julius Andrássy výš spomenutého dňa o národnostnej otázke vyslovil sa nasledovne: «Predovšetkým odbaviť nám treba tú žalobu, ktorú národnostní páni vyslanci deň po deň dvíhajú proti národu uhorskému, tú žalobu, ako keby tu uhorský štát, alebo vláda národnosti prenasledovali, poľahky národnosti nespravodliví boli a násilnosťou chceli ich pomadařiči. Táto žaloba je opovážlivá žaloba, ktorá doprosta nezodpovedá skutočnosti. Keby štát uhorský túto politiku bol prevádzal, verte mi, ctení páni vyslancovia, žeby ste vtedy tu nesedeli. (Tak jest! z pravej a lavej strany.) Nemali by ste tej odvážlivosti tak ľahkovážne si tu vyprávať. Keby to pravda bola, zvlášte v tých dlhých stoliatiach, kde možno bolo o mnoho drzejšie prostriedky používať, ako teraz; keby národ maďarský vás

vtedy bol chcel pomadžarčif, keby bol nasledoval príklad svojich susedov, vtedy by ste veru neboli takí mocní, ako ste teraz.

Bez všetkého základu je teda tá žaloba, že *my násilne chceme mađarizovať*. My sa nielen trpezlivo chováme ku občanom iného jazyka, lež idem ešte ďalej, keď aj to spomeniem, že sme aj cudzincov ku nám povolávali.

Nechceli sme, nielen v minulosti, lež aj *prítomne nechceme bantovať jazyk národnosti a pozbaviť ich národnostného jejich charakteru*. Ja z mojej stránky aspoň držal bych to za tú najväčšiu chybu, keby sme my s násilím chceli mađarizovať. (Čilé schvalovanie.) *Ja aj na to kladím veľkú váhu, aby úradník vždy vedel reč toho obyvateľstva, kde slúži*. (Čilé schvalovanie zo stránky národnostných.) Toto je však, ctení páni moji, len jedna čiastka mojej národnostnej politiky. Ja veľký rozdiel robím medzi massami národnostnými a medzi národnostnou stránkou. Ja robím rozdiel medzi vernými a pokojnými občanmi a medzi buričmi. (Čilé schvalovanie.) Ja za to mám, že prísnu povinnosťou je tak uhorského štátu ako aj vlády dôsledne a neohrozene bojovať proti politike buričov. (Čilé a dlhé schvalovanie.) Politika týchto je pre všeobecnosť nebezpečná, protištátna a záhubná. (Čilé schvalovanie.)

Pán ministerpredseda povedal v jednej jeho reči, že preto nemôže národnostných vyslancov uznať za samostatnú stránku, bo nemajú samostatného programu. Ja idem ďalej a nielen preto neuznávam národnostných za politickú stránku, bo nemajú samostatného programu, lež zvlášte preto, bo viem, že politické ciele jejich oproti postavené sú štátu uhorskému. Ja neidem ctených pánov vyslancov z toho obviňovať, že gravitujú na vonok. Neidem ich obviňovať z vlastizrady, bo to o nich nepredpokladám a k tomu dôkazov nemám. Ja tu len to uvádzam, čo viem dokázať. V prvom rade, ctení páni vyslancovia v tom sa rozdelujú od druhých politických stránok Uhorska, že kým posledným cieľom politického účinkovania každej uhorskej stránky je blaho vlasti, oni to nedržia za *prvé*.

Milan Hodža: A čo teda?

Gróf *Julius Andrássy*: Dokážem to práve p. Hodžovi, že uňho nie na prvom mieste stojí štát a blaho vlasti, lež národnosť. Čo netýka sa

bezprostredne národnosti, ku tomu národnostní citu nemajú. (Tak jest!) Toto dokazuje tá ozvena, ktorú dňa 12. novembra roku 1906. vydal Milan Hodža spolu s Teodorom Mihályi v mene národnostného klubu. Toto dokazuje aj to úzke spojenie, v akom národnostní stoja s Aurelom Popovičom. A tento čo chce? Uhorsko zotref, rozkusovať a spojiť v jednu veľkú konfederáciu s rozkusovanými provinciami Rakúska. Následkom toho o to sa namáhajú národnostniari, aby Uhorsko rozkusované, obrátené bolo v taký federalitný štát, ako je Švajciarsko.

Neidem to spomínať, čo vy ctení páni vyslancovia na vonku po krajine ohlasujete a o čom na sneme múdre mlčíte a len to poviem, že to, čo vy robíte, je hriech nielen proti štátu ale aj proti vašim vlastným súkmencom. *Tu vás nikto nebantuje, vy tu slobodne môžete žiť a my sa zavše tešíme tomu keď spravodlivé a slušné žiadosti vaše vyplniť môžeme*. (Tak je!) Vy však čo robíte? Vy jednostajne to chcete, aby osobitné politické okolia tvorili Rumuni, Srbi a Slováci. Vy sa nepodrobujete základným položkám krajinských zákonov. Mojou národnostnou politikou te teda: *Milovať a spravidlive sa ehovať proti národnostným massám a čo najprísnejšie stíhať a prenasledovať buričov*.

Z tejto vo výťahu podanej reči ministra vnútorných diel grófa Andrássyho každý nepredpojatý človek presvedčí sa môže, že koalícia a utvorená z nej vláda ochotne zodpovie *zákonným a spravodlivým* žiadostiam ľudu bársakého jazyka, Ako kresťanská ľudová strana záujmy slovenského ľudu na sneme zastáva o tom svedčí

Szmrecsányiho reč.

Z príležitosti pojednávania rozpočtu ministerstva obchodu dňa 30. novembra povedal na sneme reč kraj. vyslanec okresu Vágbesztercze Georg Szmrecsányi, v ktorej po vysvetlení vývinu veľkého a malého priemyslu o Horných stranách krajiny vyslovil sa nasledovne:

Pozornosť ministerstva obchodu a celej vlády vyzývam na neblahé pomery Horných krajov a prosím, aby tieto Horniaky, vlastenecký, poriadny a statočný ľud náš slovenský z akcie vývinu priemyslu vynechaný nebol. (Schvalovanie.)

Úprimne hovoriac, ani sa tomu nečudujem, že v kruhoch tohoto opravdu nepokazeného ľudu

v posledných jeden-dvoch rokoch stretáme sa s takými objavami, ktoré nás ozaj zarmucujú. Ja toto držím za vec prirodzenú. Tento ľud slovenský znal doposiaľ štát uhorský len ako moc karhajúcu a trestajúcu; znal ho iba ako vyberača daní, dobrodení jeho bol veľmi zriedka účastný. Sudca a slúžny citujú ho len ku trestaniu, finančná direkcia a daňový úrad len porciu žiadajú od neho a keď nevie platiť, vezmú mu aj poslednú kravičku. Ľud je následkom toho veľmi rozhorčený. Túto rozhorčenosť použili nesvedomiti národnostní agitátori a po niektorých miestach trafili — bohužiaľ — aj na úrodnú pôdu. Ja som ale presvedčený o tom: keď tento ľud slovenský vidieť bude a skúsi, že sa štát uhorský oň stará, keď pocíti blahonosnú ruku uhorského štátu, agitátori a buriči v krátkom čase nebudú tam vyslyšaní. Otázku túto ešte raz a s úplným dôrazom odporúčam do zvláštnej pozornosti ministerstva obchodu. (Schvalovanie.)

Potoky Horniakov v prastarej divokosti po dnes nenie sú regulované, nachodiaca sa v nich sila, vzdor tomu, že odborní vzdelanci opätne dokázali, ak veľká energia a kolké poklady väzia v nich, neni sú využitkované. Pán minister orby, jestli sa dobre pamätám, osvedčil sa už dvakrát, že tú blahonosnú akciu, ktorá sa na severo-východných Horniakoch tak dobre podarila, rozšíri aj na severo-západné kraje. To by bola taká vhodná príležitosť — ako doposiaľ žiadna — ku napomoženiu slovenského ľudu. Keby ministerstvo obchodu s ministerstvom orby spolu zakročili v tejto záležitosti, ja som presvedčený o tom, že úspešne pekný výsiedok na každý pád nevystane.

Pečlivé zaujatie sa za tento ľud slovenský, smeľ opovažujem sa to tvrdiť, je záujem krajinský a je ku tomuto skutočne už svrchovaný čas. (Všeobecné schvalovanie a potlesk.)

Tento výfah reči Georga Szmrecsányiho je svedoctvom toho, ako pracujú vyslancovia kresťanskej ľudovej strany aj na hmotný blahobyť slovenského ľudu. Ako toto uspokojíť musí šľachetne zmýšľajúcich Slovákov: tak v úprimných citoch oddanosti a lásky ku vlasti našej uhorskej upevniť musí každého občana to, čo na sneme povedal minster vnútorných záležitostí gróf Julius Andrássy, keď vo verejnej správe spravodlivosť a lásku zabezpečil každému, nech

si je bársakého jazyka a bársakej národnosti. *Budeme teda mať dobrú a spravodlivú verejnú správu.* A bude toto nové víťazstvo kresťanskej ľudovej strany.

Duševná otrava.

Že tá od Boha odvratená červená sociáldemokracia, ku ktorej našich nábožných Slovákov silou-mocou prilákať chce ten luteránsky, «Slov. Tyždenník» a tie falošné «Ľud Noviny» jak smutné má následky a že kde jednotlivých ľudí zaviesť môže, to nám dokazuje nasledujúci prípad.

Pred niekoľko dňami noviny písaly, že v Paríži zavraždil sa istý *Emil Joindy* mladý sociáldemokrat. O tejto samovražde francúzske noviny ešte vždy píšu. Asi ce nielen preto lebo príčiny samovraždy sú veľmi poučné, ale aj preto, lebo on aj hrúzovladu sociáldemokratov v celej nahote nám predoči predstavuje. Joindy z počiatku bol úradníkom v jednej banke, kde svojou usilovnosťou, svedomitou priazen si získal svojich predstavených a v krátkom čase na vyššie stupne v uradovaní postúpil. Ale z rázu na tu myšlienku prišiel, že jeho povolanie je nie v banke, ale na političnom poli pracovať. Začal články vypisovať do sociáldemokratických novin a na jejich shromaždeniach rečníť, skrže čo úrad zanedbával, až ho konečne aj ceľkom ztratil. V sociáldemokratickom tábore svojim perom a bezuzdnou hubou v krátkom čase stal sa chýrečným mužom, ale hmotne tým rýchlejšie išiel dole vodou. Konečne do takej biedy upadol, že hladovať musel. V tejto biede odhodlal sa, že o milosrdenstvo bude sa utykať ku tým, v zaujme ktorých sa obetoval. Ale sklamal sa v nich, lebo *Hodža* francúzov, menom *Jaurés* ani ho len k sebe nepripustil. Následkom čoho *Joindy*, aby sa od múk hladu oslobodil, zamordoval sa. Joindy nechal po sebe list, v ktorom medzi iným píše:

«Keď ma od seba (*Jaurés* a jeho privrženci) odstranili so samovraždou začal som sa v duchu zabobierať a vtedy mi tá myšlienka napadla, že kebych mohol ešte ďalej žiť, stál bych do služby tej najukrutnejšej diktatury, lebo tito *Iudia* (to jest sociáldemokrati) inšie nezaslužia. Ale nič nemôžem urobiť... a zúfalstvo ma núti... musím umrieť. Musím biedne zahynuť. Pán *Vivian* (sociáldemokrat) vyhašil vo mne to večné svetlo, ktoré vo mne tu, i tu cestu k nebu ukazovalo. Keby ma zúfalstvo ku samovražde nenutilo, spiatky by som sa vrátil ku mojej katolíckej viere, ale už je pozde... haňba mi to nedovolí.»

Takto dokonil biedne svoj život *Joindy*, ktorý zpočiatku príkladny muž bol, ale ktorého *duševná otrava* sociáldemokracie do naručie násilnej smrti vrutita.

Iudia sú veľmi opatrní na to, aby s jedlom dajakú otravu neužili, ale duševnej otravy nevedia sa báť. A čo je muchotravka, gebula, arzenika a týmto podobné veci pre telesný život človeka, to isté sú pre jeho duševný

Život: zlá spoločnosť, zlí kamarádi, zlé knihy, kalendáre, najmä ale bezbožne noviny. Takúto duševnú otravu slovenskému ľudu z darma ponúkajú: «Slov. Tyžd.» a «Lud. Noviny.» A či nie je tak? Vezmite do ruky, ktoréhoľvek číslo z týchto dvojo novin a ľahko sa o tom presvedčíte.

Tam najdete články, ktorých jediný cieľ je: nie ľudí poučiť, ale pobúriť skrze to, že všetko to v ošklivom a neprajnom svetle predstavujú, čo si dovčulku ctíli a vážili.

Tam najdete dopisy z ktorých 99 nikdy sú nenie tam pisané, odkiaľ sú datizované; ktoré preplnené sú luháninami a osočovaním, ktorých cieľ je, aby znevážily, potupily tých, ktorí týmto *duševnu otravu* podávajúcim novinám sa klanaf nechceju.

Našou povinnosťou je, aby sme sa nie len my chránili tejto *duševnej otravy*, ale aj druhých aby sme pred ňou vystriehali. Naše sväté náboženstvo nás učí, že proti viere svojej prehrešuje sa katolík «*kroz reči a spisy protináboženské, kroz jejích čítanie a rozširovanie.*» Luteransky «*Tyždenník*» a falešné «*Lud. Noviny*» nie len preto sú protináboženské, že skoro každé číslo preplnené je vymysleninami a luharstvom, ale aj nadevšetko preto, že na predstavených cirkve, na katolíkov, kňazov najmä, zvlášte ale na našich arcipastierov tak ošklive píšu, do nábožného kepienka oblečení falošni proroci, ani čo by redaktori týchto novin nie kresťania, ale židi boli. *Kde sú biskupi, tam je aj cirkev Kristova.* Nasledovne, kde sú biskupi neni, tam o cirkve jeho ani reči byť nemôže, bár by tú záležitosť isí na seba zabudli kňazi podporovali. Ani nech nikto nehovorí: Ach ja sa tej *duševnej otravy* nebojím; mňa ani «Slov. Tyždenník» ani «Lud. Noviny» nepokazia, bo ja smer jejích nasledovať nikdy nebudem! Takémuto seba povedomému odpovedám: «Kto stojí, nech dáva pozor» aby nepadnul. Znáam ja už mnohých, ktorí nasledkom čítania bezbožných kníh a novin o večny poklad o vieru prišli. A vyš spomenuteho francúsa *Joindy*, čo priviedlo ku samovražde? Či nie čítanie bezbožných novin, «Slov. Tyždenník» a «Lud. Novinám» podobných? A veru keby mi to možné bolo všetkých tých sa opýtať, čo «Slov. Tyžd.» a «Lud. Nov.» čítajú, či neobanovali, že tieto noviny čítali? Bez pochyby by mi mnohí odpovedali, že bodaj by ich nikdy neboli poznali. Čo že zapríčinilo pravotu a nešeredné mrzutosí tých, ktorí prave tieto dni pred Ružomberskou kráľ. sedriou stáli? Zdáliž nie v «Slov. Tyžd.» a «Lud. Novinách» uverejnené búrlivé články a falošné dopisy, ktoré z Ružomberku datirovane byly, ale tam pisané neboly?

Rázny, a statočný človek koho ráz v luharstve prichytil, tomu viacej neverí. A Luteranského «Slov. Tyžd.» a tie «Lud. Noviny» náš milý «Krešťan» koľkorázy už v luharstve polapil? Mám sa odvolávať na to neobdržané biskupske požeňnanie, alebo na ten majetok ostrihomskej kapitule v Bzikove, o ktorom tam ani chyru-slychu neni, a na týmto podobné luharstvá? Teda ani takým novinám nemáme veriť, tieže čítať, alebo druhým ich čítať

dat, ktoré vedome a umyselne luhaju, aby neumych do bludu a do nešťastia uviedly.

Konečne ešte jedno. Prečo že Anton Bielik redaktor «Lud. Novin» ten chyrečný vituz do Ameriky ufujazdil? Či nie preto, že nemal kuražu zodpovednosť brať na seba, za tie búrlivé články a zo všelijakých falošnych miest datirovane dopisy, za ktoré mu 8 porotnych pravot na krky zavesili. A či nie je to tá najväčšia nesvedomitosť, ľudí neučených skrze búrlivé články a dopisy do rozhorčenosti a do nešťastia priviesť a potom im päty ukázať?

Ludia pre Boha vás prosím, chráňte sa *duševnej otravy*, nedovoľte, aby do vašeho domu luteransky Tyždenník a falošne «Lud. Noviny» sa dostaly, bo prv, alebo neskôr istotne vás pozbavia pokoja, pokladov vašej viery a večného spasenia. *Katolík.*

POLITICKÉ CHÝRY.

Porady kresťanskej ľudovej strany snemovej.

V pondelok dňa 26. novembra držala kresťanská ľudová strana ďalšiu poradu o 6. hodine večer vo vlastnom kruhu, na ktorej sa pojednávalo o rozpočte torby ministerstva výučby. Poradu viedol ako predseda gróf Aladár Zichy, minister okolo osobnosti kráľa. Ku porade prišiel gróf Albert Apponyi, minister výučby a gróf Ferdinand Zichy. Zo stránky vyslancov boli prítomní: Štefan Rakovszky, podpredseda, Ján Csernoch, gróf Gejza Majláth, Alexander Karácsonyi, Franc Buzáth, Georg Szmrecsányi, Alexander Ernst, Štefan Tálos, Pavel Kovács, Mikuláš Zboray, Béla Rakovszky, Béla Nyáry.

Ján Csernoch, ako referent podal zprávu o jednotlivých položkách rozpočtu. Štefan Rakovszky pri položke prostredných škôl vyslovil sa v záujme dotácii pre gymnázia v Keszthelyi a Szombathelyi a podotknul aj to, že na prostredných školách luteránskych, horných krajov šíri sa duch nevlastenecký, proti čomu nezakročuje sa prisne. Ziada reformu alebo zotrenie maturitných zkušok. Gróf Alhert Apponyi dal uspokojujúcu odpoveď na prednesené otázky. Ján Csernoch rečnil pri položkách univerzitnej základiny a podpory pre náboženské školy. Mikuláš Zboray naliehal na to, aby platy učiteľov čo skôr do poriadku privedené byly. Minister výučby gróf Albert Apponyi odpovedal, že to za prvú sociálnu otázku vlády považuje a preto najbližšie podá snemu predlohu, ktorou zodpovie sa všetkým slusným požiadavkám. S týmto zakončila sa porada tohoto dňa.

V utorok dňa 27. novembra pokračovala kresťanská ľudová strana v pojednávaní rozpočtu ministerstva výučby. Predsedal gróf Aladár Zichy, minister okolo osob-

nosti kráľa. Ku porade prišiel minister výučby gróf Albert Apponyi. Poneváž sa pozdejšie pojednával aj rozpočet ministerstva obchodu, dostavil sa ku pojednávaniu aj minister obchodu Franc Kossuth a štátny sekretár Jozef Szterényi.

Z vyslancov boli prítomní: Štefan Rakovszky, podpredseda, Ján Csernoch, Georg Szmrecsányi, Alexander Giesswein, gróf Gejza Majláth, Béla Csitáry, Karol Wildfeuer, Béla Rakovszky, Béla Nyáry, Alexander Karácsonyi, Franc Buzáth, Franc Csizmazia, Alexander Ernst, Štefan Adamovich, Koloman Brestyenzsky, Ladislav Mednyanszky, Alexander Simonyi-Semadam, Franc Darányi, Štefan Tálos.

Ján Csernoch predostrel v pokračovaní pojednávania rozpočtu výučby ďalšie položky. Georg Szmrecsányi pri položke mešťanských škôl poznamenal, že tieto v terajšom zostavení jejich cieľu nezodpovedajú, pretože len proletariát vychováva a žeby lepšie bolo, keby premenené boli na obchodné školy. Minister Apponyi to sám uznal a podotknul, že sa s touto otázkou zaoberajú v ministerstve. Ján Csernoch vyzdvihol, že je mnoho gymnaziálnych škôl, najmä po malých mestách, následkom čoho väčšie gymnázia nemajú žiakov a nie je peňazí na podporu ľudových škôl. Apponyi poznamenal na to, že je to najväčšia chyba, že gymnázia zle sú podelené. Alexander Giesswein poukázal na to, že na stredných školách vysoké je didaktum, školský plat, následkom čoho chudobnejším nemožno je stredné školy navštevovať. Znížením školského platu dalo by sa prekaziť aj to zaplavenie, akým židovstvo hrozí kresťanskej inteligencii. V stredných školách treba váhu klásť na prednášky klassických rečí, potrebné je, aby sa v stredných školách aj iné europejské reci prednášali, zvlášte aj reč toho kraja, v ktorom sa patričná škola nachodí. Ján Csernoch vyzdvihol, že je veľký počet školopovinných detí, čo do školy nechodia. V Budapešti ani nevedú štatistiku o školy zanedbávajúcich deťoch. Vyslovil sa proti tomu, že štátne školy aj v bohatých mestách stavajú. Minister Apponyi odvetil, že práve to je toho príčina, že mnoho detí do školy nechodí preto, lebo je málo škôl, mnohé obce ale nevládu už pre veľké prírážky zo svojho školy stavať a školy sú potrebné. Georg Szmrecsányi vyzdvihol, že v mnohých ľudových školách vyučuje sa mládež v nevlasteneckom duchu. Franc Buzáth predniesol, že terajšie ústavy bábic nie celkom zodpovedajú cieľu, bábice sa v nich dostatočne nevyučujú, čo zapričiňuje odomieranie dietok. Bábic ústavy treba by bolo spojiť s nemocnicami a podriadit správe ministerstva vnútra. Béla Csitáry predniesol poznosy učiteľov. Za jedno učitelia ľudových škôl nedostávajú mierne, polovičaté karty, keď v čas potreby do kúpeľov cestovať musia. Za druhé z rodín učiteľských pochádzajúci mladíci nemajú prednosti pri zápise do preparandie. Štátny sekretár Szterényi sa osvedčil, že sa učiteľom dávajú mierne karty na železnicu, keď o to zakročia a minister Apponyi povedal, že on vždy prednosť dáva mladíkom z učiteľskej rodiny pochádzajúcim.

Béla Nyáry pozdvihol slovo v otázke tretej university. Minister Apponyi sa vyslovil, že otázku tretej university rád by roku 1908. rozriešil.

S tým sa zakončilo pojednávania rozpočtu výučby a predseda gróf Aladár Zichy vyslovil v mene strany vďaka ministrovi grófovi Apponyimu za jeho ochotné vysvetlenia jeho rozpočtu, ktorý kresťanská ľud. strana jednohlasne prijala.

V nasledujúcom pojednávani ministerstva obchodu predniesol Georg Szmrecsányi ako referent položky rozpočtu.

Franc Kossuth, minister obchodu vysvetlil svoj rozpočet a spomenul, že on tie položky, ktoré referent Georg Szmrecsányi dotyčno trenčianskej stolice podotknul, neuznáva za celkom dostatočné, lebo v tomto ohľade mnoho treba ešte previesť. Práve preto vyzval v tomto zmysle všetky stoličné právomocnosti.

O obchodnej výučbe vyslovil sa obsérnejšie minister obchodu. Georg Szmrecsányi pri položke obrany robotníctva za nedostatočné drží, čo je na bydliská robotníkov vyhodené. Franc Kossuth odvetil, že prítomne nemožno je viacej tomuto cieľu venovať, jestli ale robotníci chcjú si stavať bydlá, prispeje sa im ku pomoci predplatkami. Georg Szmrecsányi pýtal sa, kedy asi prevedená bude revízia priemyselného zákona. Štátny sekretár Szterényi odpovedal, že dotyčnú predlohu vláda podá snemu s koncom roku 1907. Dotyčno priemyselných dozorcov vyzdvihol Georg Szmrecsányi, ako referent, že títo nezodpovedajú jejich úlohe. Štefan Rakovszky to isté tvrdil a spomenul, že v Anglicku aj ženské vymenúvajú za dozorcov priemyslu. U nás sa v tomto ohľade mnoho zanedbáva, preto sa stáva toľko nešťastia v priemyselných podnikoch. Hovorí medzi iným, že v celulozovej fabrike v Ružemberku tak pohoršlivé pomery panujú, že je celé mesto nákazlivým chorobám vystavené. Fabrika tá má 16 percentov čistého osuhu, aby ale hroznému stavu tomu pomohli, ku tomu patriční nemajú svedomia. Žiada, aby hodnejších ľudí vybrali za priemyselných dozorcov. Štátny sekretár Szterényi odpovedal, že záležitosť ružomerskej fabрики usporiadať treba s ministerstvom orby. Georg Szmrecsányi vyslovil sa ešte v záležitosti zníženia poplatkov za telefóny. Ján Csernoch žiadal nedeľný odpočinok pre zamestnancov pošty. Štefan Rakovszky navrhol, aby donos štátnych železníc vyrátaný bol dľa kilometrov a s tým kresťanská ľudová strana prijala rozpočet ministerstva obchodu a porada toho dňa bola zakončená.

V stredu dňa 28. novembra o 6. hod. večer držala poznove poradu kresťanská ľudová strana, v ktorej pojednával sa rozpočet torby ministerstva finančných záležitostí. Pri porade prítomný bol aj minister finančný dr. Alexander Wekerle. Poradu viedol gróf Aladár Zichy minister okolo osobnosti kráľa. Z vyslancov prítomní boli: Štefan Rakovszky, podpredseda, Ján Csernoch, Jozef Farkas, Štefan Adamovich, gróf Gejza Majláth, Franc Csizmazia, Karol Wildfeuer, Alexander Simonyi-Semadam, Béla Nyáry, Franc Buzáth, Béla Rakovszky,

Alexander Ernszt, Koloman Brestenszky, Karol Hencz, Ladislav Mednyanszky, Mikuláš Zboray, Béla Csitáry, Alexander Giesswein, Pavel Kovács, Julius Jánoky-Madoesanyi,

Franc Buzáth vysvetlil finančný rozpočet. Pri položke pozemkovej dane pýtal sa *Simonyi-Semadam* či je už vyrátané, nakoľko by klesly príjmy dane, keby zavedené bolo minimum existencie. *Wekerle*, ministerpredseda povedal, že to nie je ešte vyrátané. Katastrálny náš systém je taký, že majetok na viacej stranách ležiaci spočítaný nie je. Pri tom ale aj hospodári budú mať obľahčenie dľa nového systému, bo budú oslobodení od výrobkovej dane II. triedy a pri istom minime aj od prirážky. Aby sme však prejsť mohli ku novému, modernému spôsobu odanenia, treba nám čo najprísnejšie previesť odanenie osôb. Bude to tiež veľká vec, keď prevedieme všeobecné dôchodkové odanenie. *Simonyi-Semadam* žiada, aby kľúč odanenia vytlačený bol na porciové knižky. *Wekerle* sa vyslovil, že dotyčná zákonná predloha postará sa aj o toto. On ostatne všetky dane spolu chce dať vyhodiť, vyberať, aby sa na jednom mieste appellovať mohlo, čo zľahčí aj administráciu.

Koloman Brestyenszky žiada, aby v páde chybné vyhodenej dane, notár z úradu povinný bol appellovať. Bo útraty appellácie sú mnohokrát väčšie, ako samá daň. Ministerpredseda sa vyslovil, že vyhodenie daní dľa zákona malo by sa itak z úradu revidovať. Rád by bol keby sa to sveriť mohlo na notárov, ktorí znajú miestne okolnosti.

Franc Buzáth ako referent poznamenal pri katastrálnom meraní chotárov, že to veľké farchy zapričínuje obciam. *Wekerle* odpovedal, že obce dávajú k tomu len žrde, bydlu a nosičov refaze. Čo není mnoho.

Štefan Rakovszky pri položke pozemkovej dane žiada zníženie tejto dane. Toto je totiž základom celého odanenia. Žiada rovnaké odanenie, rovných faktorov hospodárskych. Odvoláva sa na pomery rakúske, ktoré sú spravodlivejšie. Keď hospodári pre ťažkosť výživy krajinu opúšťajú, treba ich napomáhať. Žiada reformu rovných daní. Spôsob nášho odanenia je nespravodlivý. Nespravodlivý je aj náš kataster. Veľké panstvá následkom toho znášajú o mnoho menšie farchy. Veľkí fabrikanti sotva že dačo platia, oslobodení sú od dane, prirážok a majú privilégia. Ďalej vynímalúc ústavy k verejnému počtovaniu zaviazané, vyznanie jejich dane je falošné. Advokáti, lekári ani desiatu čiastku dôchodkov nevyznávajú, následkom čoho všetky farchy znáša ľud chudobný, roľnícky. Terajší spôsob vyhadzovania dane neslobodno naďalej podržať, z príčiny udržania stavu malých roľníkov, z ohľadov mravnosti a spravodlivosti. Pýta sa, kedy už bude ležať na stole snemovne predloha daňovej reformy.

Wekerle sa osvedčil v jeho odpovedi, že pozemková daň činí u nás 25,5 percentov čistého dôchodku. Pri reforme dane treba dvoje do ohľadu brať. Po prvé vyhodiť musí sa daň zodpovedne spôsobu obrábania pozemkov. Pri tomto poraste daň veľkých panstiev spravo-

dlivosti zodpovedne. Druhá časť reformy vzťahovať sa bude na to, že pri zrejmych nespravodlivostiach prevedú sa nové šacunky. Týmto nádeje sa, dá sa o niekoľko umenšiť pozemková daň.

Pofažne reformy dane osvedčuje sa, že potažné práce ešte tejto zimy predloží k verejnému prehliadnutiu. Reformu rovnej dane prevedie. Domovú a výrobkovú daň zreformuje. Pri všeobecnej osobnej dôchodkovej dani bude potom aj progressivita. Tým spôsobom aj veľkí priemyselníci spravodlivejšie budú účasť brať na obecných farchách.

Toto osvedčenie ministerpredseda s uspokojením vzala v známosť porada, vyslovila ale, že ľudová strana aj v tomto roku predloží návrh na zníženie pozemkovej dane.

Franc Csizmazia pri položke potravných daní pre malých hospodárov, žiada oslobodenie od potravných dane pre tých, čo len pre svoju domovú potrebu dorábajú víno,

Wekerle, ministerpredseda odpovedal, že by on dôchodky z práva vymeriavania nápojov rád odovzdal obciam. Nenznáva, žeby vyničiari nadmieru obťaženi boli, zaoberá sa ale s tou myšlienkou, aby v domácnosti upotrebovaný nápoj do istej miery hektolitrov podrobený bol menšej dani.

Štefan Rakovszky pozdvihol slovo v záležitosti poľnohospodárskych pálení. Táto vec nachodí sa v takom stave, že sa to dlhšie trpeť nemôže. Pri potravných dani od mäsa žiada zvýšenie potravných dane od telaciny z ohľadov hospodárskych. V záležitosti licencií na vymeriavania nápojov žiada, aby zostavené boli výkazy, koľko židov a koľko kresťanov má licenciú. Finančné direktie sú v tomto ohľade nespravodlivé. Finančné ministerstvo je spravodlivejšie. Finančné direktie sekrujú a prekážajú zvlášte kresťanské potravné spolky, kdežto tieto lepší nápoj merajú, ako krčmári. Najviacej ponos je oproti nitrianskej a šopronskej finančnej direktii.

Ján Csernoch ohlásil sa v záležitosti potravného spolku verbóckého, ktorý už od dvoch rokov licenciú nemôže dostať.

Wekerle, ministerpredseda odpovedal, že finančné direktie pri udeľovaní licencií od politických vrchností žiadaly informácie, postará sa ale, aby napozatým sociálne záujmy zanedbané neboli.

Alexander Giesswein rečnil v záležitosti alkoholizmu a žiadal, aby v nedeľu zatvorené boli pálenkové šenky a keď je potrebné aj krémy. Pivo a víno aby bolo lacnejšie. *Wekerle* vyslovil so, že aj on je za to aby v nedeľu pálenkové šenky zatvorené boli.

Keď prehovorili ešte *Štefan Adamovich*, *Béla Nyáry* a *Mikuláš Zboray* predseda gróf Aladár Zichy poďakoval sa za vysvetlenia ministerpredsedovi a s tým zakončila sa porada.

Nečakaná odpoveď.

Aurel Vlad, vyslanec rumunský interpelloval nedávno na sneme v záležitosti paktumu a takrečených

politických processov. Minister pravosúdia Gejza Polónyi odpovedal v sobotu na obe otázky. Pochybnosti interpellanta potažne paktumu úplne podvrátil. V záležitosti politických processov sa vyslovil, že v trinástich pravotách zastavené je vyšetrovanie, bo obžalovaní uznali svoje chyby a boly výhlady, že sa podobného previnenia viac nedopnusia. Aj Ferdinand Juriga písal ministrovi pravosúdia a prosil o zastavenie jeho pravoty. Minister bol náklonný to urobiť, ponač ale Juriga len ďalej agitoval a búril, pravota jeho nemohla byť zastavená. Po odsúdení Jurigu na 2 roky väzenia a 1200 korún peňaznej pokuty bolo počuf, že sa chystá do cudzozemska a do Ameriky. Kráľovský fiškus posadiť chce Jurigu predbežne do vyšetrovacieho väzenia. Minister Polónyi to nedovolil pred vyzdvihnutím immunitného práva, ktoré má ako vyslanec krajinský. Tá interpellácia teda voláko zle vypálila.

Spoločné zasadnutie zákonodarstva.

V utorok predpoludním snemovňa veľmožov a snemovňa vyslancov mali spoločné zasadnutie, v ktorom vyvolili strážcu koruny. Za strážcu koruny vyvolený bol barón Mikuláš Wesselényi.

KRAJINSKÝ SNEM.

23. novembra.

Predseda Julius Justh zahájil zasadnutie, predniesol predsednicke zprávy na čo začato sa podrobné pojednávanie rozpočtu na rok 1907.

Vilhelm Vázsonyi rečnil prvý pri položke o uhorskom dvorníctve.

Gabriel Ugron prehovoril tiež ku položke o uhorskom dvorníctve. Takéhoto vraj niet, lebo kráľ väčšiu časť roka sirávi v Rakúsku.

Milan Hodža v osobnej otázke hlásil sa ku slovu. Odpovedajúč na reč Vázsonyiho vyhlasuje, že oni s demokracií tiež nechcú mať čo do činenia.

Štefan Pop tiež v osobnej otázke prehovoril.

Nato snemovňa prijala položku rozpočtu o uhorskom kráľovskom dvorníctve.

Nasledovný rečník bol *Štefan Pop*. Žiada, aby platy podpredsedov snemu boly zrušené.

Ministerpredseda dr. *Alexander Wekerle* je však toho náhľadu, že podpredsedovia majú čo takito veľa práce a preto žiada, aby podpredsedovia snemovne naďalej dostávali plat.

Predseda nariadil hlasovanie a snemovňa väčšinou hlasov hlasovala za udržanie podpredsednických platov.

Aurel Vlad začal hovoriť o penzii nadžupanov, ale predseda odňal mu slovo s tým odôvodnením, že o tejto otázke tu nemá právo hovoriť.

Snemovňa prijala položku a s tým zakončilo sa pojednávanie rozpočtu menších torieb.

Snemovňa veľmožov držala cez poludnie zasadnutie, na ktorom prijaté boly zákonné predlohy snemom doposial odhlasované.

24. novembra.

V zasadnutí tohoto dňa pojednával sa rozpočet ministerstva torby vnútorných záležitostí. Zasadnutiu predsedal Julius Justh. Zo stránky vlády boli prítomní: Franc Kossuth, Julius Andrássy, gróf Albert Apponyi, Gejza Jozipovich. Po odbavení predsedníckych zpráv

Ladislav Szalay, ako referent vysvetlil rozpočet ministerstva vnútorných záležitostí a odporúčal ho ku prijatiu.

Korolian Bredicsanu rečnil proti rozpočtu.

Peter Dobroslav rečnil proti návalom Bredicsana a prijal rozpočet.

Milan Hodža zaoberal sa s rečou Dobroslava a neprijal rozpočet.

Karol Hencz v dlhej reči vysvetlil, že v rozpočte predchádzajú položky penzie takých, čo ku tomu práva nemajú. Upozornil ďalej snem na tú okolnosť, že z cudzozemska mnoho židovstva prichádza do krajiny. Rozpočet prijal.

Gróf *Albert Apponyi*, minister výučby odpovedal na interpelláciu Aurela Vlada.

Ján Molnár, vyslanc kresťanskej ľud. strany predniesol interpelláciu na grófa Apponyiho, ministra výučby v záležitosti učiteľskych praeparandii katolíckych. Franc Halász, radca ministerstva výučby vydal knihu a v tejto neprajne sa vyslovil o katolíckych praeparandiach v tom zmysle, že študujúci mladíci týchto náboženských ústavov potažne vedeckej zbehlosti, povolania a vlastenectva nedajú sa porovnať so študujúcimi štátnych praeparandii.

Interpellant žiadal ministra výučby o zadostučenie pre urazené ústavy katolíckej.

Gróf *Albert Apponyi* odpovedal hneď na interpelláciu, ktorú tak interpellant ako snem v známosť vzali. S tým zakončilo sa zasadnutie.

26. novembra.

V parlamentárnom dejepise Uhorska už dávno nebolo tak pamätihodného zasadnutia, ako bolo toto, v ktorom gróf *Julius Andrássy*, minister vnútorných záležitostí vysvetlil rozpočet svojho ministerstva a spolu vyslovil sa rázne aj o mnoho spomínanej národnostnej otázke.

Po zahájení zasadnutia a predložení predsedníckych zpráv

Alexander Vajda, vyslanec rumunský rečnil o národnostach.

Dezider Nagy v dlhej reči podvrátil návaly vyslanca Vlada.

Ivan Moskovicz a *Albert Kovácsy* rečnili o ústavných poisteniach.

Gróf *Julius Andrássy*, minister vnútorných záležitostí označil svoje stanovisko o národnostnej otázke v nasledujúcom:

Pri pojednávaní rozpočtu na rok 1906. predniesol

som tie ciele, ktoré pred sebou mám v tejto záležitosti. Včul v tejto otázke nastala doba činenia. Mám nádej, že o nedlho budem mať príležitosť prúd tohoto druhu predložiť na stôl Domu. (Čilé prizvuky).

V prvom rade podvrátiť musím, že bezzákladné a opovážlivé sú tie žaloby, ktoré páni vyslanci deň po deň proti nám pozdvihujú, ako keby uhorský štát alebo vláda prenasledovali národnosti, nespravodlivo pokračovali proti národnostiam a na silu chceli ich pomadačiť.

Nielen v minulosti sme to nechceli, lež aj prítomne nechceme bantovať jejich reč a pozbaviť ich jejich národnostného charakteru. Ja z mojej stránky aspoň držal bych to za tú najväčšiu chybu, keby sme my s násilím chceli maďarizovať. (Zvučné schvaľovanie.) *Ja veľkú váhu kladiem aj na to, aby úradník vedel reč toho ľudu, medzi ktorým slúži.* (Zvučné schvaľovanie zo stránky národnostných.)

Toto ale ctení páni moji, je len jedna čiastka národnostnej politiky mojej. *Ja veľký rozdiel robím medzi massami národností a medzi národnostnou stranou. Moja národnostná politika je: Milovať a spravodlivo sa chovať naproti národnostným massám a čo najprísnejšie stíhať a prenasledovať buríčov.* (Zvučné schvaľovanie.)

Po odbavení viacej menších položiek zakončené bolo zasadnutie.

CHÝRNIK.

Odhalenie sochy grófa Andrásyho. S veľkou pompou pri prítomnosti jeho veličenstva kráľa odhalili dňa 2. decembra pred parlamentom postavenú sochu niekdajšieho uhorského ministerpredsedu grófa Juliusa Andrásyho. Pri slávnosti prítomní boli: arciknieža Fridrich a manželka jeho arcikňažna Izabella, arcikňažna Klotilda vdova po nebohom arkikniežaťovi Jozefovi a dcéra jej arcikňažna Alžbeta; arciknieža Jozef a manželka jeho arcikňažna Augusta; úradní zastupitelia cudzozemských štátov; snemovňa veľmožov pod vedením predsedu grófa Dessewffyho; snemovňa vyslancov pod vedením predsedu Juliusa Justha; všetci ministri a štátni sekretári, horvatský bán, fiumánsky gubernátor, deputácie horvatského snemu a deputácie stolíc a všetci spoloční ministri. Pred jedenástou hodinou dorazil ku soche jeho veličenstvo kráľ. Ministerpredseda Wekerle privítal jeho veličenstvo a Koloman Széll povedal reč, ktorá hlboký dojem urobila na jeho veličenstvo. Na reč odpovedal jeho veličenstvo s tým želaním, aby oslavovaného nekdajšieho ministerpredsedu aj budúce pokoleia braly si za príklad. S tým bola socha odhalená. Jeho veličenstvo s veľkou pozornosťou obhliadol sochu,

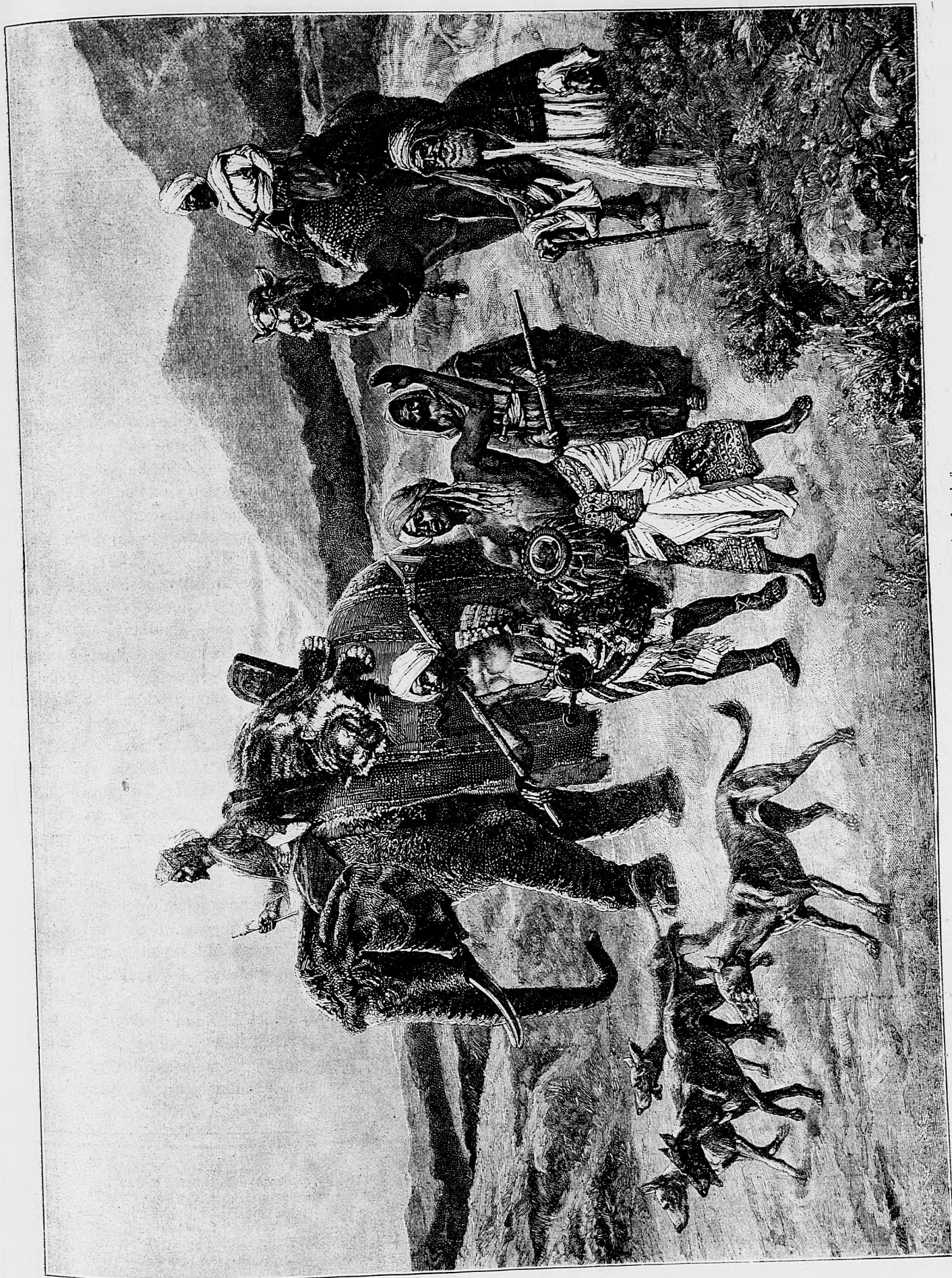
vysslovil sa, že je to opravdu pekné a podarené dielo a že sa veľmi raduje tejto slávnosti. Konečne rozhováral sa jeho veličenstvo s ministrami a s rodinou Andrásyho a potom pri hlučných ováciach prítomných opustil miesto slávnosti.

Arciknieža ochranca života. Zo Zary oznamujú: Pri vchode spalatovského prístavu minulé dni stroskotal sa jeden rybársky čln, na ktorom sedel matróz Daudia. Matróz zúfale sa chytil dosák roztrieskaného člna, ktorý bóra hnala na šíre more. Viac lodiek zo Slatiny prešlo tade, ale na výkriky matróza nikto nepočúval. Z brehu viacerí videli, že matróz nachádza sa v smrteľnom nebezpečí a niekoľko člnov a lodiek sa i pohlo na cestu, aby oratovaly matróza. Ku nešťastnému človeku doplavila najprv jachta arcikniežata Ludvika Salvatora, ktorú viedol sám arciknieža. Arciknieža oratoval námorníka, vzal ho na jachtu a naložil, aby matróza opatrovali. Proti slatinským matrózom vedie sa vyšetrovanie.

Odškodné pre náhradných rezervistov. Náhradných rezervistov, ktorých počas mimozákonného stavu povolali do stálej vojenskej služby, teraz popisujú v krajine tým cieľom, aby im bolo poskytnuté odškodné, jestli sú na to utísknutí. Popis dľa nariadenia ministra honvédstva skončil sa tieto dni. Za osem dní menoslov popisovaných náhradných rezervistov s dátami vyvesený bude na predstavenstvách, aby proti dátam obsaženým vo výkaze bársko mohol rekurovať a síce od 9. do 14. decembra. Za ten čas aj náhradný rezervista, alebo jeho rodina môže tiež oznámiť svoje námietky proti návrhu predstavenstva.

Chceli oklamať kráľa. 28. novembra predpoludním asi o 9. hodine, keď jeho veličenstvo kráľ dľa obyčaje prechádzal sa samotný pozahrade kráľ. palácu v Budíne, predstúpili pred neho dvaja do rovnošaty 48-ých honvédov odení ľudia a oddali mu prosbu, v ktorej odvolávajú sa na svoje biedne polozenie žiadali od jeho veličenstva podporu. Kráľ prevzal prosbu a napísal na ňu, aby domáca pokladnica prosbu zadajúcim hneď vyplatila 1000 korún. Dvoch ľudí ale zazrela hlavná stráž, načo neznámych zaviedli na hlavný kapitanát. Tu vysvitlo, že jeden je 47ročný Ján Gerle, pisár zlovestnej minulosti a druhý 33ročný kellner bez zamestnania Juraj Jakubovič. Proti dvom dobrým vtákom, o ktorých ešte nevedno, ako sa dostali pred kráľa, zaviedli pokračovanie.

Chýry zo Spiša. V meste Levoči zo 133 vojopovinných ustanovilo sa 47 na assentírku, odobrali z tých 21. V levočskom okrese ustanovilo sa na assentírku z 295 vojopovinných 104, z tých odobrali 58. — V Kežmarku bola minulé dni výstava na dobytok, prihnali 200 kusov rožného statku. Peňažné odmeny obnášajú 1050 korún. — V Podolínci dňa 16. novembra Ondrej Timesák, keď strechu robil, spadnul dolu a sa zabil. — V obci Pálmafalu dňa 17. novembra jeden levočský kočič prešiel s plným vozom cez 6-ročného chlapca Michala Zsniovsky, ktorý aj zaraz skončil. — V Poprade jedna tuľáčka v hárešte zomrela. — Do obce Závada

Z poľovačky navracajúci sa Arabi s korisťou.

a
l
n
-
:
ul
a.
ý
o
u
e-
u,
o-
a,
á-
a-
ie.
á-
ho
jú
né,
tra
no-
vy-
ob-
sice
ser-
ná-
nim
caje
Bu-
ých
orej
od
písal
med
avná
t. Tu
opo-
mania
orých
po-
jopo-
tých
rku z
Kež-
ihnali
ášajú
Dndrej
bil. —
ký ko-
ea Mi-
oprade
ávada

vyvolili za učiteľku slečnu Margitu Kubiny. — V obci Szepesvéghely tak nešťastlivo skočila vdova Anna Grolyák z jedného jachajúceho voza že naskutku zomrela. — V Relyove dňa 29. novembra mal sobáš Jozef Widenka, staviteľský podujímateľ zo Spišskej Belej so vlečnou Etelkou Schwartz, dcérou relovského katolíckeho učiteľa. — Spišský biskup dr. Alex. Párvy 300 korún poslal pohorelcom v Križovej Vsi. — V Lubici dňa 28. novembra popolnoci vypukol oheň, ktorému 5 domov s bočnými staviskami padlo v obeť, aj viac kusov statku zahynulo v ohni. — Arciknieža Fridrich so svojou manželkou Izabellou dňa 2. januára do Tátralomnice príde a tam asi za mesiac bude meškal. — Knieža Hohenlohe mal nedávno neobyčajne veľké jägerské šťastie. V jeden deň zastrelil v javorinskej doline dvoch medvedov. Jeden z nich bol ohromne veľký, vážil 320 kilov. — V obci Oszturnya dňa 21. nov. 16-ročná Maria Szmolinová, keď si pálenku popíjala, naraz klesla na zem a viac ani nestala. Kedy už prídu mnohí ľudia k rozumu a prestanú tú čertovicu keď už aj nie celkom, aspoň nemierne piť!

Medzinárodná výstava kanárikov. Krajinský spolok na pestovanie šľachtenia kanárikov sriadil dňa 7., 8. a 9. decembra v Budapešti v miestnostiach Neodvislého kruhu Jozefovského predmestia (VIII., Jozefovská okružná cesta č. 8.) medzinárodnú výstavu kanárikov spojenú s koncertom kanárikov a odmeňovaním. Protektorom výstavy je jeho eminencia kardinál knieža-primaš Klaudius Vaszary. Vstupné 60 halierov. Navštívenie výstavy priateľom vtákov odporúčame.

Lapený švindler. Z viedne oznamujú: Istý švindler pod rozličnými menami ako: Sormay, Armaý, Novotny a Balka vyšudil od mnohých ľudí, najmä od vojenských dôstojníkov a úradníkov väčšie-menšie summy peňazí pod tou zámlkou, že im zaopatrí požičku. Patričný v takej veľkej miere klamal dôstojníkov, že policajné náčelníctvo za dobré uznalo upozorniť všetky sborové veliteľstvá, aby chránili svojich dôstojníkov od tohto švindlera. Konečne tieto dni v Marburgu podarilo sa chytiť švindlera, ktorý tam býval v jednom hoteli pod menom Emil Laurent. Počas výsluchu ustálili, že švindler sa volá Ludvik Nagy a kedysi bol úradníkom Rakúsko-uhorskej banky.

Vyprázdnený letohrádok. Súkromník Juraj Szabó má na vrchu Tábor pri Budíne letohrádok. Počiatkom jasene presťahoval sa do hlavného mesta a letohrádok ostal bez dozoru. Tieto dni Szabó šiel do svojho letohrádka a zdesene videl, že letohrádok ozbijali. Všetok

nábytok vyniesli z neho. Krádež oznámil polícii, ktorá zistila, že asi pred týždňom postál pred letohrádkom jeden nakladný voz. Z voza zostúpili nádenníci, otvorili bránu letohrádku a náradie vyniesli na voz a o odišli. Susedi si mysleli, že sám Szabó dal odviezť náradie. Policia odvážlivých zlodejov stopuje.

HOSPODARSTVO.

Hospodársky domový priemysel.

(Dokončenie.)

Z dreva naučil by sa ľud náš rozličné veci robiť, ako sú: čiastky voza, lôvče, osy, rebriny; z hospodárskych nástrojov poriská, lopaty, hrable, vidly atď.; potom vahany, korytá, rebriky... Na všetky tieto veci je všeobecná potreba. Lenže odbyt len tak bude na ne, keď ich nie dvaja-traja ľudia budú zhotovovať, lež celé obce dľa určitých mustier, v tom páde aj zahraničné kraje budú ich kupovať od nás. Hôr máme dosť, nemusejú mať z nich len židáci choseň, ako dosiaľ, lež aj ľud chudobný.

Z prúfa, z trste a z rohože zhotovené veci tiež majú svojich odberateľov a budú veci tieto obľúbenejším tovarom, keď sa ľud náš zdokonáli v tomto odbore, len ho poučať treba. Neslobodno opovrhnuť tú biednu Slovač a vydať ju nemilosrdne všeliakým dráčom. Rohož robíť nenie žiaden kumšt, naučia sa to aj starci, aj deti. A ponač z tohoto aj do cudzozemsku vyvážame, bol by aj to dobrý prameň výrobku. Že pravdu hovorím, spomeniem len obce Tapé, Veľký Bajom, Udvary a Nádudvar, kde za viac stotisíc korún zhotovujú a vyvážajú rohožový tovar.

Zo slamy nielen širáky — týchto najviac sa miňa — lež zhotovujú aj pre domácnosť potrebné koše, ošítky a v hospodárstve potrebné prikryvadlá. Dosiaľ len na dakotých okoliach zaoberá sa ľud s pletením slamy vo väčšom počte, aj to len odtedy, ako zariadil minister orby kurse k vyučovaniu týchto prác. No časom rozšíria sa ony po celej krajine. A keď ľud zdokonáli sa aj v tejto práci, máme výhľady, že vyhovieme našim potrebám, vytisneme z krajiny cudzozemský dovoz, ba ešte my budeme vyvážať náš slamený tovar do východných krajov.

Kto na svoj majetok

záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utca 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú ako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomozeno stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho farchách. Predošlých veriteľov tento ústav s touto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do polý ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33¹/₂, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne plati, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárstedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých pobočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4¹/₂ % tové požičky bez všetkého ztiahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Ku cieľom parcellovania povoľuje ústav do 2% ceny veľmi pohodlné požičky. Zvláštne vysvetlenia podávame zdarma.

Kefy a metly — vyhotovujú ich s jednoduchými strojmi — tiež dajú zamestnanie tisícom ľudu. A s týmito článkami nielen že naše trhy mohli by sme obysypať, lež podmanili by sme s nimi aj cudzozemsko. Dorábajú ich vo veľkej miere, rátať môžeme na úspešný vývoz. A nám to treba, aby cudzozemsko bolo našim odberateľom. Nech nenie to aj na budúce tak ako dosiaľ, že cudzozemsko kúpi od nás materiál za lacný groš a predá nám draho z neho vyhotovený tovar. Takto vandrujú naše peniaze do cudziny. Na našej masti druhí tučnejú.

Medzi tovarom, ktorý z cudzozemska dovážajú nachodíme aj z ovocia a zo zelenín zhotovené konzervy. Lenže keby poučili hospodárskych robotníkov, ako sa majú zhotovovať a do košíkov pakovať takéto konzervy, aj z toho by mohli mať veľký chosť.

Dľa dát štatistického úradu dovezli k nám roku 1904. z cudzozemska za poldruha milióna korún košíkov, slamených a rohožových článkov v hodnote 1 milión 480 tisíc korún (len na flaše slamených obálok za 56 tisíc korún). Podlejšieho dreveného tovaru dovezlo sa za 2 milióny 470 korún, z ovocia a zo zelenín vyhotoveného syra, lekváru a iných konzervov v hodnote troch miliónov korún, teda skoro za desať miliónov, kdežto od nás z toho tovaru nevyviezlo sa ani za 3 milióny korún. A tie hrozitánske peniaze, ktoré cudzozemsko takrečeno za maličkosti dostane, zostávajú by mali vo vaku našich ľudí. No a prečo nezostanú? Lebo nenie sme takí rozumní a obratní, ako tí tam za hranicami. A keď tí môžu utržiť toľké peniaze za tie maličkosti, aj my by sme to mohli.

Rakúsko dovezie k nám 80 percentov tovaru, od ktorého neplatí žiadne mýto, kdežto náš vývoz do Rakúska učini 30 percentov. Z iných krajín dovezú k nám 20 percentov tovaru a naše hospodárske a priemyselné výrobky v počte 70 percentov cudzozemsko speňaží a tieto výrobky padnú pod hraničné clo.

Hodnota surového materiálu, z ktorého domový priemysel zhotovuje tovar, je obyčajne malá. Veď akú že majú cenu: slama, drevo, prútie, trst, šarina? Mnoho razy ani desiatu čiastku z nich vyhotoveného tovaru a tak deväť desiatín padne za robotu, jedine pri konzervoch možno rátať 20—25 percentov za surový tovar, ale za to aj tu je práca dobre zaplatená. Pri každej zlatovke možno mať 75—90 krajciarov chosnu, čo je výboruž zárobok.

Spomenul som, že koľké milióny dostane od nás cudzozemsko za výrobky domového priemyslu. Povedzme, že z tých desať miliónov dva padnú na materiál, zostane osem miliónov korún mzdy za robotu. Teda toľkoto peňazi by sme vedeli dať naším robotníkom z takých prác, pri ktorých sa nepresilia a ktoré nepožadujú obzvláštnu vedu a ktoré možno aj bez kapitálu prevádzať. A tak dľa týchto čísiel 80—100 tisíc hospodárskych robotníkov našlo by u nás cez zimu zamestnanie a vyrobil by každý jedon 80—100 korún. A keby sa ľud zdokonalil v týchto prácach, nielen u nás by sa minulo ho-

dne tohoto tovaru, lež aj von by sme ho mohli vyvážať, neškodila by nám ani konkurencia zahraničných krajín a neprekazilo by vývin domového priemyslu, ani spoločné clo, ktoré máme s Rakúskom, lebo dobrý a z lacného materiálu vyhotovený tovar vždy má istý odbyť. A potom tak lacných robotníkov, akí sú naši, nenajdeme ani v jednom vzdelanom štáte, veď väčšina hospodárskych robotníkov celú zimu je bez práce a tak keď len toľko vyrobia títo chudáci, koľko k živnosti potrebujú, sú aj s týmto spokojní. Materiálu máme dosť, aj hospodárske plodiny sa nukaajú k vypracovaniu, len treba ľud povzbudiť a poučiť k týmto prácam. Nech nenie to tak ako dosiaľ bolo, že cudzozemsko vypracuje náš materiál a nám draho predá z neho zhotovený tovar. Nie sme takí páni, zeby sme mohli rozhadzovať milióny. Ľud náš volá o pomoc, dajme mu ju. Nech sa zaoberá cez zimu s domovým priemyslom, v lete i tak má inú prácu. Cez leto nech je ľud hospodárskym robotníkom, cez zimu ale nech sa zaoberá domovým priemyslom. Tak nielen že vyžije, ale aj zgazduje volačo a bude to mať potom aj dobrý účinok na jeho mravný a spoločenský život. *Gazda.*

DOPISY.

Dolnokubinsky okres (Orava).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľactený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto mojich riadkov v našom «Krešťane».

Veľmi sme si zamilovali «Krešťana» a skrze «Krešťana» sme si zas zamilovali Jozefa Tomkuljaka, úctyhodného to pána farára pucovského. Jeho články radi čítavame, veď v nich nám ukazuje cestu pravdy a vedie nás k časom pokojným. A nám nábožným Oravcom je veľmi potrebné: pravda a pokoj. A to on ohlasuje i slovom i «Krešťan»-nom!

Pucov nech bude hrdý a blažený! Nuž a tebe, Krivá — sa ešte sníva? Biely Potok hore, čo to? *Viacorí Oravci.*

Matašovce (Spišská Magura).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážny Pán Redaktor!

Prosím o uverejnenie tohto môjho dopisu v našom milom «Krešťane».

Pán dekan matašovský Jakub Hillay je už v rokoch, ale čo sa jeho horlivosti okolo česti Božej a okolo chrámu Božieho týka, ešte nepopustil, ba práve teraz korunoval svoju horlivosť okolo ozdoby chrámu

matašovského. Ten kostol, ktorý už dávnejšie všeobecne uctený pán dekan peknými novými oltármi a keramitom dal ozdobiť, teraz dal aj vymalovať. Vymalovali ho pekne Kulasz a Schäfer, levočskí maliari. Malba stála so všetkým vyše 1200 korún.

Ku malbe kostola obetovali doteraz nasledujúci matašovskí veriaci:

Ondrej Soltész 3 koruny, Ján Telussak 5 korún, Maria Izoska 2 koruny, Ondrej Bolzarovits 3 koruny, Alžbeta Czelussak 5 kor., Anna Carnogurszky 2 kor. 20 hal., Katarína Bolzarovits 3 kor., Michal Szulir 2 kor., Jozef Barnass Szott 2 kor. 50 hal., Ján Kosztka 5 kor., Vojtech Ovsonka 2 kor., Žofia Mrus Gorill 3 kor., Simeon Kuchta 2 kor., Katarína Ustupky 2 kor., Jozef Meresak 2 kor., Štefan Kuchta 2 kor., Maria Chvost 2 kor., Žofia Gancsaresik 4 kor., Ján Klimek 4 kor., Maria Kuchta 2 kor., Žofia Kosztka 2 kor., Anna Ovesaresik 3 kor., Maria Soltész 3 kor., Anton Martuncsik 3 kor., Anna Danielsak 3 kor., Ondrej Kosztka 3 kor., Maria Ovsonka 3 kor., Ján Bednar 2 kor. 40 hal., Maria Budzinak 3 kor., Žofia Russin 2 kor., Anna Kubir 3 kor., Jozef Barnas Kosztka 2 kor., Maria Czelus Bednar 2 kor., Jozef Kuchta Skocz 2 kor., Ján Ovsonka starší 3 kor., Jozef Gullovits 3 kor., Pavel Hornik 4 kor., Ignác Warmusz 2 kor., Vavrinec Pitonyak 3 kor., Jakub Pichnarsik 2 kor., Žofia Kuchta 2 kor., Jozef Lopata 3 kor., Jozef Barnas 3 kor., Ondrej Klimek 3 kor., Jozef Regec 2 kor., Ondrej Klimek mladší 2 kor., Vojtech Kleak 2 kor., Sebastian Furezon 2 kor., Jozef Ovsonka 2 kor., Anna Kraz 2 kor., Margitta Demszky 3 kor., Ján Barnas Sott 2 kor. 40 hal., Matej Kuchta 2 koruny, Ján Ovsonka Kašper 2 kor., Ján Balek 3 kor., Jakub Barlak 3 kor., Jozef Russin 2 kor., Maria Kuchta 2 kor., Franc Maesura 2 kor., Vojtech Pleva 2 kor., Martin Tenusak 2 kor., Ján Kovalcsik 3 kor., Katarína Ovsonka 3 kor., Jozef Depta 2 kor., Kunigunda Paliska 2 kor. 60 hal., Jozef Barlyak 2 kor., Jakub Klimek 2 kor., Anna Maikut 2 kor., Pavel Knopp 2 kor., Franc Galica 2 kor., Ján Ovsonka Donga 3 kor., Ján Virosztek 2 kor. 40 hal., Vojtech Griglak 2 kor. 40 hal., Simeon Kuchta mladší 2 kor., Katarína Kurnot 2 kor., Jozef Kuchta 3 koruny, vdova Gurecka 2 kor., Anton Gurecka Kusmirek 2 kor., Katarína Bahleda 2 kor., Anna Stefanyak 2 kor. 80 hal., Maria Kusmirek 2 kor., Jodok Russin 2 kor., Ondrej Froncz 2 kor., Tomáš Ovsonka Donga 3 kor., Franc Zajoncs 2 kor., Ondrej Kapolka 2 koruny.

Boh, ktorý aj najmenší dobrý skutok nenechá bez odplaty, tým vznešeným dobrodincom zaiste hojne za to odplatí!

Aj ďalšie milodary budú uverejnené.

Pán dekan s tým, že dal krásne vymalovať kostol, svojim veriacim veľkú radosť spôsobil. Keď človek teraz tam do kostola vstúpi, sa ako v podnebí cíti.

Kostol a fara sú teraz neunavným namáhaním pána dekana už v najväčšom poriadku. Teraz by prišiel rad na školu, ktorá je — bohužiaľ — tak chatrná a tesná, akých je už veľmi málo v Magure. Prajeme zo srdca

pánu dekanovi, aby ho Boh ešte dlhé roky živil, že by aj školu mohol do takého poriadku priviesť ako kostol. Matašovania, ktorí ako horľivi a obetovaví ľudia sú známi, zaiste aj v tom ohľade prinášajú všetky možné obety, aby aj ich katolícka škola do takého poriadku prišla, ako sa to patrí na sestru kostola a aký krajinský zákon, ktorý si tiež musíme všimnúť, predpisuje. Keď Richvaldčania, Hanušovania, Belovania, Nedečania, Kacvinania, Nižno a Vyšno-Lopšania boli vstave pekné, zákonu primerané školy vystaviť, prečo by to nemohli aj Matašovania urobiť. Zaiste sa nedajú zahaňbiť od Lešnizanov, ktorí, ako počuť, už tiež zamýšľajú na budúci rok peknú, novú školu vystaviť.

S ľudovým pozdravom.

Priateľ ľudu.

Eresi (stol. stolnobeohradská).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Prosím o láskavé uverejnenie týchto mojich riadkov v našom «Kreštane».

Na pustatine Bevár panstva Eresi-ského (stolica stolnobeohradská) dňa 16. novembra medzi tam v hospodárskej robote pracujúcimi nádeňníkmi krvavá bitka povstala z *nemierneho pitia besnej pálenky*. Panstvo totižto, aby robotníci vo veľmi chladnom čase z dobrej chuti kúpali cukrovú repu, viac pálenky dalo vymerať medzi ľud. Štedrosť panstva ale smutnú udalosť zapríčinila. Ján Loviška a jeho manželka i so synom Jánom od pálenky otreštenou hlavou zo zvydu napadli svojich spolurobotníkov Štefana Súkeníka, Tomáša Kosíka, Jozefa Višnyho a podgazdu Štefana Višnyho a k čisteniu repy im vydanými nožami ich tak hrozne dopíchali, že ich s ťažkými ranami do hlavnomestskej nemocnice Sv. Jána museli odviezť. K vyhojeniu Súkeníka a Jozefa Višnyho je malá nádej. Loviškovcov žandári v Eresu poviazaných odviezli k súdu.

Sdeluje ku výstrahe druhým.

Jeden prítomný.

Prostriedok či cieľ.

(Dokončenie.)

Kňazovi nabrzgať, doňho sa zadrapiť môže hocito a jemu sa ani spôsobu neposkytne k obrane. Lebo noviny tie obranu obyčajne ani nevydajú, ba ešte i to zadržujú, keď sa ten kňaz doma v oči svojim veriacim chce brániť. Nedávno písal Juriga ostrý článok, aby kňazi nenadávali, nebrizgali ľudu z kancla. Dobré, súhlasím, kancel je nie na to. Lenže Juriga zabudnul a či nechcel napomenúť aj ten ľud, aky svojmu kňazovi tiež nebrizgal. Ba namiesto takého napomenutia pán «Týždenník» ustavične štve ľud: nechodte na omšu takého kňaza, nedávajte do zvončeka, nedajte na omšu, nedajte mu sôsip atď. Teda ľud môže čo najhoršie robiť tomu kňazovi a kňaz, keď nemáúc inde príležitosti, z kancla chce pomenovať svojim menom takéto chova-

nie sa ľudu, to už neslobodno, lebo to je už nadávanie. Kam že takto zajdeme?

A všetko to činí sa len jedine preto, že my kňazi nedržíme s nimi. Oni dobre vedia, že my nie sme takí, za akých nás maľujú; že my kňazi hornouhorski sme prajni ľudu slovenskému, že my tiež žiadame slušné práva pre ľud, že sme nie nepriateľmi toho ľudu. A oni nás predsa za takých vyhlasujú. Lebo v ich očiach je len ten dobrým kňazom, kto s nimi drží, kto s nimi do jedného vreca dúcha. Ten môže robiť čo chce, tomu sa všetko odpúšťa, lebo vraj miloval mnoho, odpúšťa sa mu teda mnoho. My ale môžeme za ľud náš pracovať vo dne v noci, môžeme zaň obetovať zdravie, môžeme žiť život prikladný, jestli že plnou hubou nepapuluješ s p. «Týždennikom» a s p. »Týždennikovou«, nič si nemiloval, si čvach, naničhodník, nepriateľ ľudu, čierna duša, bruchopasník atď. Mne to tak prichádza, ako keď by na toto jednanie nepasovalo: «Dimittuntur ei peccata malta, quia dilexit multum», lež skôr «pecca fortiter, sed crede fortius», to jest len buď s nami a ver nám. Lebo je to už ozaj hrúza, že jak tupia, jako osočujú pred ľuďom i tých najhorlivejších kňazov. Tu máme príklad na Pazúrikovi. Bez lichotenia hovorím, že známe ho všetci čo kňaza prikladného a bezúhonného života, ktorý docela preporodil Stankovány, ktorý ozaj zdravie obetoval za ľud; vieme, že všemožným spôsobom zdráhal sa prijať úrad dekánsky, a predsa jako mu nadal ten nábožný párik «Týždennikovský», jako ho tupil verejne len preto, že Ružomberčanom dľa povinnosti svojej povedal, aby sa vo sviatok netúlali kade-tade, lež doma si šli do kostola? A jako o Pazúrikovi tak podobne i o iných.

Že jakým úmyslom to činia, o tom v nasledujúcom článku, lebo teraz musím ešte niečo napísať o voľbe ružomerského úradu a odpoveď dať p. Máčikovi, aby som to potom nepozabudol.

V 40. čísle píše p. «Týždenník»: «Pri voľbe mestského (ružomerského) úradu vyhrali všetci naši kandidáti. Šooš a Šipoš nepatria už na mestský dom». I pozerám, kto je to už tým rychtárom. To reku bude iste lebo Janček alebo Šrobár. Nuž ale nikde napísané, že kto. To je veru fífik ten p. «Týždenník», keď fa tak nechá hádať. No, ale — myslím sebe — nič preto, veď čo p. «Týždenník» neprezradil, to p. «Týždenniková» nezdrží na jazyku. A skutočne, v najbližšom čísle stálo o voľbe. Pozerám teda zvedave, či Janček a či Šrobár. I čítam: rychtárom — Jakub Klein. Čo to reku? Pre-trem si oči a znovu čítam, i zase len: Jakub Klein. Nuž tak som sa zasmial, že mi až v sluchách pukalo. Teda čuj svete: Jakub Klein, kandidát národnej slovenskej strany. Ale preto jej noviny až do zunovania vrieskajú, že sa ľudová strana spojila so židmi. Oni sa síce tým ospravedľujú, že vraj museli tak voliť, lebo že slúžny takých kandidoval, že inak nebolo možno. Slúžny kandidoval i Hammerschmida, apatekára, i Kronera, mlynára, oboch katolíkov a z týchto troch ružomerským národovcom najlepšie sa páčil Jakub Klein.

A je to trochu i čudné, že Ružomberčania, čo tak

hrdo štrajkujú proti Pánu Bohu, neboli by sa vedeli postaviť jednemu slúžnemu. Veď vari len slúžny je nie väčší pán ako Pán Boh? Nie, oni ani nechceli iného za rychtára, čo vidno i z toho, že pán «Týždenník» teraz zase píše, že «v meste (Ružomberku) je veľké rozčulenie preto totižto, že stolica zrušila voľbu mestského úradu;» čo toľko znamená, že Ružomberčania plačú za Jakubom.

Interesantné je čítať v 24-tom čísle (8. júna) pani «Týždennikovej», jako ona vrešala, že za mestského lekára bol vyvolený Kürti, žid; že zle-nedobre, potupa a haňba a na konci, že vraj: «ešte to chybuje, aby vám žid bol farárom a rychtárom». A tu ho máš! Sotva že minú štyri mesiace, a národniari vyvolia sami žida za rychtára. Teraz už počínam mať väčší rešpekt pred paňou «Týždenikovou», keď to ona vie tak predpovedať i budúce veci. Jedno sa jej už vyplnilo, len nedaj Bože, aby sa i to druhé!

Ešte toto: v tých istých novinách píše akýsik «Máčík», že vraj som ja sobášil p. «Týždennika» s jeho paňou. To veru faine! To by veru ešte treba bolo, aby som ja sodal toto hadie pokolenie, aby sa asnaď ešte rozmnožovalo! To už veru nie! Keď by už na to prišlo, že by som im musel nejakú cirkevnú službu konať, tak by som im radšej zaspieval: «requiem aeternam.

Ináčej neviem, prečo si vyvolil dopisovateľ tak omi-nozne meno: «Máčík». Máčíkom volajú totižto kocúra. A to je veru falošné zviera!

I píše p. kocúr, že «manželstvo katolíčky s luteránom je podľa cirkevného práva «cultus disparitas» a že toto je len «impedimentum impediens» a že ja som to nevedel. Veru nie! Ja už iba teraz počínam chápať, že prečo to Ružomberčania a Lúčania nechodia do kostola a prečo nabili Záhorci svojho farára? Nuž preto, lebo národniari majú iné cirkevné právo, jako my ostatní katolíci! Lebo podľa nášho práva je manželstvo medzi kresťanmi rozličného vierovyznania a katolíkmami len «mixta religio» a zase «cultus disparitas» je veru «impedimentum dirimens». No, vidíte, p. Kocúr, jako do sveta píšete! Hja, veru kto chce do novín písať, musí si svoj rozumček do hrbky pozbierať a vôbec nikdy nepísať o takom, do čoho sa človek nerozumie. Vidíte, píšete, že som ja nevedome neulial capa a že som rád, že som nedostal z kapitule «oročku». Nuž veru tak. Keď by ste ale vy bol prípadne kňazom a tak by ste to do sveta nabaláchal, to by ste veru dostal z kapitule hodnú — ale nie «oročku» — lež «frčku». Píšete, že ste sa až do popuku smial, keď ste čítal bájku o «krížnom manželstve». Hm! Ja, keď som prečítal váš článok, som sa veru nesmiel, len som si pomyslel: «Si tacuisses...»

Ďalej sa ma pýtate, že pri ružomerskej voľbe s ktorým Icikom a Móricom som si ruky stískal a sa pozdravoval. Nuž veru so žiadnym. A keď by som sa bol s dajednym, to by som sa bol iba s Jakubom Kleinom, miláčkom to národnej strany a jej kandidátom na rychtársky úrad. No, máte proti tomu niečo?

Jozef Tomkulják, farár pucovský.

Ludovým Novinám ráz na vždy.

Kolko ráz sa so mnou zaoberaly a o mne niečo rozchyrovaly Ludové Noviny, tolko ráz luhaly. Z toho uzavierať možno, kolko procentov pravdy v sebe obsahujú tie noviny.

Ráz som sa pokúsil opraviť luhárstvo týchto novín, totižto žeby som bol niečo sľuboval p. biskupovi, aby som lúčanskú faru obsiahnuť mohol. Učinil som to ale i preto, lebo luhárstvo toto týkalo sa i p. biskupa. Po troch týždňoch uverejnili «Ludové Noviny» s mojím podpisom akési osvedčenie, ktorému — už ako môjmu — priznať niako som sa nemohol. Uverejnili to pod sľatou, za ktorú redakcia nezodpovedá. Nuž a za luhárske, od bársakého derviša pochádzajúce dopisy redakcia zodpovedá?

Po uverejnení tohoto osvedčenia «Lud. Noviny» zase sa so mnou zaoberaly. Moja odpoveď «Ludovým Novinám» ráz na vždy je: «Ludovým Novinám» odpovedať nebudem. Zakazuje mi to dôstojnosť ľudská a kňazská, nedovolí môj vkus, aby som s týmito novinami do reči vstúpil. *Bartolomej Szmiszár*, lúčanský farár.

Spisy redakcii zaslané.

I. Svätý Anton Paduanský, v čiernej plátenej väzbe s červeným rubom. Cena 60 halierov.

II. Breznové Kvety. Malému Ježiškovi v kytku sviazal P. Štefan Soós, kňaz rádu karmelitského. Cena 60 halierov.

K dostaniu v kláštore Karmelitov, Budapešť, VI. okr., Huba-u. 12. Tuže sú k dostaniu: Pátričky sv. Antona po 10 halierov, Agnušky sv. Antona so slovenským nápisom po 8 halierov. Podobne aj pátričky Ježiška po 10 halierov a Agnušky Ježiška po 6 halierov.

Posol Božského Srdca Ježišovho časopis, obrazmi okrášlený k rozmnoženiu úcty božského Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave (prešpórska stolica) mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 koruna 60 halierov. Pre Ameriku 3 koruny. Pre Rusko 2 koruny 50 halierov

Ježiš Priateľ Dietok. Modliaca a spevácka knižka pre školské diatky. Šieste vydanie, 332 strán. Cena jedného výtisku v plátne viazaného 70 halierov. Za 80 halierov, ktoré sa môžu i v liste v poštových markách odoslať, pošle ju knihtačiarň Karla Salvu v Ružomberku (Liptó-Rózsahegy) franko. Piesne (248) sa srovnávajú celkom s «Alleluja» spevníkom a z nich 48 sú vynôtované. Každý rok sa z nej do 5000 výtiskov minie, dosiaľ za 10 rokov 52.000 (päťdesiatdva tisíc). Knižku zostavil Štefan Janovesik, farár likavský.

Členova knižočka Spolku Kresťanskej miernosti Složil Karol Szentiványi, správca Krajinskej Jednoty Katolíckych Spolkov Uhorska. S potvrdením cirkevnej vrchnosti arcibiskupstva ostrihomského. Obsahuje návod ku sriadaniu kresťanských spolkov miernosti. Litánie najsl.

Srdca Pána Ježiša. Rozjímanie. K dostaniu za 14 halierov u Správy «Krajinskej Jednoty Katolíckych Spolkov Uhorska», Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 4. decembra.

Úradne značené priemerné ceny za 100 kilogramov.
Pšenica: tisská K 14·40—15·55, peštianska K 14·15—15·25, stolno-belehradská Kor. 14·05—15·05, banátska K 14·00—14·55. — *Raž*: K 12·60—12·80. — *Jačmeň*: na krm K 12·60—13·00. — *Ovos*: prvotriedny 14·60—15·20, druhotriedny 14·10—14·30. — *Kukurica*: K 9·20—9·80. *Repica*: K 30·50—31·50. — *Proso*: K 11·00—11·40.

Múka:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	25·00	24·00	23·00	21·40	20·00	18·80	17·70
			č. 7	7½	8		
			K 16·20	14·60	12·70		

Drobné otruby: K 8·80, hrubé K 9·50.

Ďatelinové semä: lucerna (prima) K 92·00 do 120·00 za 100 kilogr.; ďatelina K ———.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 3·40—3·80, žlté K 4·40—4·40 za 100 kilov.

Strova: Veľká biela fazuľa (bób) K 20·50—21·50, tarkavá K 19·00—20·00. — *Hrach* lúpaný: K 24·00 do 42·00. — *Šošovica*, veľká čistá: K 70·00—80·00. — *Koňopné semä*: K 24·00—26·00. — *Lanové semä*: prima K ———. — *Rasca* (kmin): 84·00———. — *Mak*: K 80·00———. — *Ladník*: K 00·00—00·00. Všetko po 100 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* v klobúkoch K 73·00 do 73·50, kockový K 74·50—75·00, žltý K 72·50—73·00 za 100 kilogr.

Petrolej: Fiumánsky krištálový K 43·75, fiumánsky White-Star (***) K 40·75 za 100 kilogr.

Lekvár: srbský K 24·50—25·00, bosenský K 38·50 do 38·75 za 100 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K 28·50—30·00, srbské (100 kusové) K 24·00—25·50.

Sviňská masť: budapeštianska K 141·00—142·00.

Slanina: vidiecka K 000·00—000·50, mestská 4 kusová K 110·00—111·00 za 100 kilogr.

Špiritus: Rafinovaný odanený vo veľkom K 144·50 do 145·50. Denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill 39·00—39·50.

Vajcia: prima uhorské K 80—92, podlejšie K 84 do 88 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Maslo: k čaju K 2·40—2·50, k vareniu K 1·40—1·70, syr 20—35 h., všetko v kilogramoch vo veľkom.

Drábež (hydina) živá. Husy k pečeniu K 1·30 do 1·45 za kilogram; kurence k smaženiu K 1·20—1·40, kurence k pečeniu K 2·10—2·40, sliepky na polievku K 2·30—3·00 za jeden pár.

TELEGRAM

Sukne polovlnené po ... 70—75 kr. a vyše.
 Sukne grisetové vyšivané po ... 1 zl. 20 kr. a «
 Sukne satenové tlačené modne po ... 93 kr. a «
 Sukne kanafasové modne po ... 1 zl. 10 kr. a «
 Sukne atlasové modne po ... 1 zl. 5 kr. a «
 Sukne glotové, prádlo biele i delnicke, zástery všetkých druhov, obrusy, supravý, plátina, atd., všetko v rozličných farbách a modných vzorkách vyrába a dobierkou ľavne zasiela :

tkalcovna A. Jelínka v Jimramově.
Vzorky zdarma a franko.

Podporujte malopriemysel! a len čistu ručnú prácu!

Šijacie Stroje.

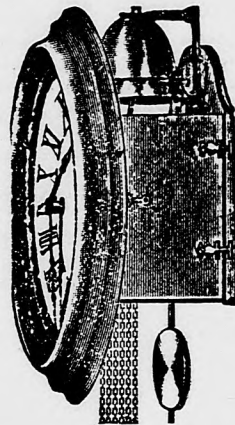
Velmi dokonalé-bez každej chyby a ku každému cieľu. Podľa garancie od 10 zlatých až do

25 zlatých. Vzdýcky Kdostaniu u. 812
Alojza Habán mechanika v Budapešti VII. Izabella-ter 3.
 Cenník pošlem každému darmo

500 Korún

vyplatím tomu, komu by po upotrebovaní. **Bartillovej ústnej vody**, jedna fľaška 70 h. prinavrátilo sa boľne zubov alebo zápach, z úst. (franko-Zasielka 95. h. osobyte). **E. Bartilla-Winkler, Viedeň (Wien) 19/1, Sommergasse č 1.** Žiadajte si v lekárni **Bartillovu vodu** na zuby. Kto by nám oznámil nejakých napodobiteľov ten bude štedro obdarený. Na miesta, kde by táto voda nebola k dostaniu, pošlem 7 fľaš za 5 K 20 h. frankov. Jednu fľašu nepošlem. 303

Najnovšie budič hodiny s väzovým zvonkom s bijúcim s rojom. zl. 2.50.

Jej jakovosti pevným strojom, bije pol a celé hodiny, zobúda silným zvukom väzového zvonu v pekne politirovanom okrúhľom rámcí so sklenným číselníkom v průmere 30 cm. zl. 2.50. Tieže s číselníkom v noci svietiacim zl. 3.— So zárukou 3 rokov na písme. Za nezodpovedné vráta sa peňaze. Zasiela s poštovou dobierkou

MAX BÖHNEL hodinár,

Viedeň, IV., Margarethenstr. 27.
 Treba pýtať moý cenník s 2000 obrázkami zdarma a franko.

Schwarzwald kukučkové hodiny

s rezaným obrazom a s pondusmi z bronzovanej jedľoviny,
 s 1. pondusom ... 2—zl.
 s 2. pondusmi ... 3.50 zl.
 3 rokov záruka na písme.
 Za nezodpovedné vráta sa peňaze. Rozposiela s poštovou dobierkou

MIKŠA BÖHNEL
 hodinár.

Viedeň IV., Margarethenstr. 27.
 (Telefon 3523)
 Treba pýtať moý cenník s 2000 obrázkami franko a zdarma.

Singer stroje na šitie.

Celkom nové bez hluku **30 zl.**; odborne vedecky opravené od **12 zl.** višej pri dobrotstani. Cenník zdarma a franko posielam

Jozef Habán umelecky svojník
 Budapest, Almássy-plac 14.

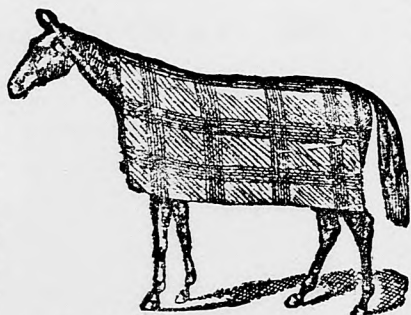
Subežné budič hodiny.

amerikansky system, v každom položení dobre chodi, dobrej jakovosti, za presne dobré chodenie záruka 3 rokov, kus K 2.90; 3 kusy K 8. so svietiacim v noci číselníkom K 3.30; 2 kusy K 9. Riziko vyvorené! Prezena dovolena, alebo vratia sa peňaze! Rozposiela s poštovou dobierkou alebo pri poprednom doposlani peňazi **Ján Konrad Brúx č 1192.** (Čechy).

Velky cenník s 3000 obrázkami tovaru zo zlata a striebra na žiadosť franko a zdarma.

OHLAS.

Aby hospodári Uhorska všeliakými figlami rozšírovaným odporúčaniam na ľep sadnúť a peňaze vyhodit nemuseli za vecinevidene, totižto za pokrovce na kone udajne z vlny robené, skutočne ale k tomuto cieľu v daktorej českej fabrike vyhotovené z barchetu a

kalmuku, odhodlali sme sa, že zvláštnej trvácnosti, celkom hrubé ako bunda; teplé uhorského fabrikátu

pokrovce na kone uvedieme do obchodu, ktoré všetkým požiadavkam zodpovedia. Výhodné ceny pre hospodárov: =

Cena veľkého a širokého panského pokrovca na kone 3 zl. Najväčšej a najlepšej jakovosti cena 3 zl. 50 kr.

Franko zasielka ku každej pošte.

Výlučná adresa objednania:

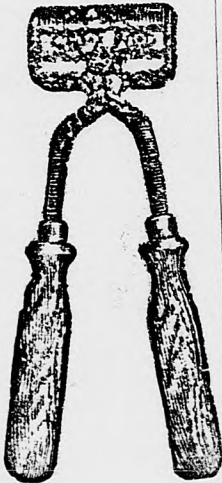
Sorov sklad rozposielania

:: pokrovcov na kone ::

SOMOGY-SZILL.

Ku báhku pripojiť možno povodne «RAPIDE» nožnice k strihanu ľichvy s náhradným nožom spolu 1 zl. 6 kr. Povodne «Pegoeff Freres» francuzske nožnice k strihanu koni za výhodnú cenu 2 zl. 20 kr.

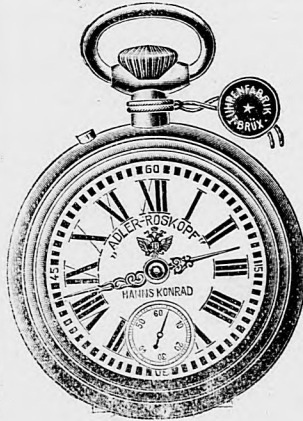
Dobrestanie za povodnosť a dobrotu našho tovaru. Za nezodpovedné vrátime peňaze.

Zaznačené „Orel Roskopf“ hodiny.

Tieto jedine u mñ sú k dostaniu a viných obchodoch predávať sa nesmeju. Potrebovať ich možu zvlášte úradníci, žandari, hospodári, financí, železničiarí a vobec všetci čo potrebujú dobre a presne chodiace hodiny.

7 korun

Fajnè povodne «Orel Roskopf» anker remontoir hodiny, s anker strojom chodiacom na pozlacených antimagnetom chránených kameňoch, opravde em il číslíkom, pevnou olovenou ochrannou značkou, v pevnéj obálke s pozlacenými rúčkami presne vyprobované K 7.— Tieisté s rúčkami sekund K 8.— S dvojou pokrývkou bez rúčiek sekund K 10.50. S dvojou pokr. vkou a s rúčkami sekund K 11.50. Opravde strieborne v obálke bez rúčiek sekund K 12.—. Opravde strieborné s dvojou pokrývkou bez rúčiek sekund K 17.—. Opravde strieborné v tobojke, s dvojou pokrývkou a s rúčkou sekund K 18.—. Za každé hodiny 3 rokov záruka na písme. Rozposiela s poštovou dobierkou alebo pri poprednom doposlani peňazi.

Ján Konrad prvá dielňa hodin Brúx č 1191. (Čechy).

úradne prisahaný šacovník, vyznačený c. k. ríšskym orlom, zlatými a striebornými medailami vyst. vy. Zaočený podnik 1887 vyzva do všetkých krajov sveta. Cenník 3000 stran s 300 obrázkami na žiadosť posielam zdarma a franko.

LÁMKU, pakostnicu, reuma najbezpečnej bieči. Ladový lieh. Jedna fľaška kor. 1 20. Szémann lekárnik. Hatvan.

Poranenie

jakéhohoľvek druhu nutno je chrániť pred zanečistením,

ponevác týmto z najmenšieho poranenia môže sa vyvinuť rana ľazko zahojiteľná a nebezpečná. Osvedčeným a dobrým prostriedkom ku chráneniu rán je od 40 rokov známa zmäkujúca a výťažná masť, takzvaná **Pražská domáca masť**, ktorá chráni rany, zánety a bolíasti mierni a javí chladivý účinok a tým ku zaceleniu a hojeniu rán prispieva.

Objednávky vybavujú sa obratom posty.

1 krabica (láhev) 40 halierov. Pri vopred zaslaní 3 K. 16 hal. zasielajú sa 4 krabice, alebo za 4 kor. 60 hal. 6 krabic franko na všetky stanice Rakúsko-Uhorska.

VYSTRACHA! Všetky čiastky obalu opatrené sú ochrannou známkom.

Hlavný sklad

B. FRAGNER, cis. a kr. dvorný dodavateľ lekárňa „U čierneho orla“ v Prahe, Malá Strana 203. roh Nerudovej ulice.

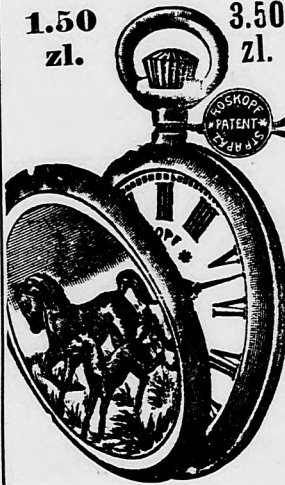
Sklady v lekárňach celého Rakúska

— Hlavný sklad u Jozefa Töröka v Budapešti. —

Nekupujte hodiny.

Kým nevedíte náš cenník. Dostanete za:

1.50 zl. 3.50 zl.

Nikkel Roskopf hodinky ... 1.50
 Golúin Roskopf „...“ ... 2.—
 Strieborné Roskopf hodinky ... 3.—
 S dvojou pokryvkou ... 5.—
 S 3. striebornou pokryvkou ... 5.—
 hodinky ... 5.—
 Tenké ocelové hodinky ... 3.50
 Americké zlatodubl. hodinky ... 5.—
 Pôvodné Roskopf patenthod. ... 3.50
 Pôvodné „Omega“ ... 9.50
 Strieborná panciel retiazka 1.—
 14 karat. zlaté hodinky ... 8.50
 14 karat. zlatá retiazka ... 10.—
 14 karat. zlatý prstienok ... 2.—
 Pendlové hodiny ... 2.80
 So zvukom vážových zvonov 4.50
 S muzikou ... 6.—
 Kukučkové hodiny ... 2.50
 Kuchynské hodiny ... 1.20
 Budič hodiny ... 1.20
 Budič v noci so svetlom ... 1.50
 S dvojitým zvonom ... 1.75
 Najnovšie budič hodiny so zvukom vážové, ho zvoná s býčím strojom. ... 2.50

Troch rokov záruka na písme za veci nezodpovedné vráti sa peňaze. Rozposielanie s poštovou doberkou.

Mikša Böhnel hodinár

Viedeň, IV., Margarethenstrasse 27. (vlastný dom).

Treba pýtať s 2000 obrázkami opatrený cenník franko a zdarma

Darmo a franko

posielam na žiadosť moj cenník s viac než 3000 obrázkami rozličných solidných nástrojov hudobných.

Ján Konrád

vývozný dom hudobných nástrojov Brüx č. 1195. (Čechy) Školské husle bez sliacka K 4.80, 5.50, 6.—, 7.60. K tomu sliack K —.50, 1.80, Citary, harmoniky atď. na sklade. Riziko vytvorenia! Výmena povolená alebo navratenie peňazi.

Dr. FLESCH-a lieh proti lámke

jedine istý liek proti reume, lámke, boleniu rúk, nôh Účinkuje podivne chytré a istotne. K dostaniu v Dr. FLESCH-a lekárni ku KORUNE Győr (Ráb) Baross-u. 26.

1/2 decilitrová fľaška na próbu 2 kor.; proti zastaralej nemoci veľká fľaška pre „rodinu“ 5 kor. 3 malé, alebo 2 veľké fľašky pre „rodinu“ posielajú sa franko.

Žiadajte si cenník

Zdarma a bezplatne zašlem môj, v slovenskej reči, bohaté ilustrovaný cenník, ktorý viac než 3000 obrázkov obsahuje rozličných hodin, zlatých a strieborných predmetov ako aj hudobných nástrojov 289

JAN KONRÁD

I. hodinová fabrika a exportný obchod BRÜX No. 1233. (Česk.)

Príležitostná kúpa!

14 karat. zlatá-retiazka

so znakom c. k. puncového úradu, skoro nová, jednoduchá alebo duplovaná, komplet gramu po 80 kr. Len za krátky čas, kým trvá zásoba.

15 gr. váhy 13.50
 20 „ „ 18.—
 25 „ „ 22.50
 30 „ „ 27.—
 35 „ „ 31.50
 40 „ „ 36.—

Zásielka s poštovou doberkou. Výmena povolená. Max Böhnel odpredaj zlatého tovaru vo veľkom. Viedeň, IV., Margarethenstr. 27.

Hotové postele.

Z červeného čínovatu 1 dobre naplnená perina, alebo 1 zpodná perina 180 cm. dlhá 118 cm, široká K 10.—, 12.—, 15.—, 18.—, 1 metre dlhá, 140 cm., široká K. 13.—, 15.—, 18.—i 21.— Poduška 80 cm. dlhá 58 cm. široká K 3.—, 3.50, 4.—, 99 cm. dlhá, 70 cm. široká K 4.50, a 5.50. Krom toho šotovujeme vo veľkosti dľa vôle. Trojdielevu srstennú matrac na jednu postel K 27.— lepšej jakovosti K 33. Zasielky vyše 10 korún franko s poštovou doberkou. Výmena a navratenie dovoluje sa pri náhrade porta.

Benedik Sachsel Lobes 912 pri Pilsen (Čechy)

Tlačou Stephaneuma úč. spol. V Budapešti, VIII., Szentkirályi-utca 28/a.

Novota! Vzбудzuje obdivenie! Blišiaci sa zvonček s aujelmi ku vianočnému stromku.

so šesť pozlátenými anjelmi 30 cm. vysoký nezlomiteľný konciar na vianočný stromček. Záruka spravného pôsobenia.

Najnovšia a najkrajšia ozdoba vianočného stromu,

ktorá nemá hýbať v žiadnom dome kresťanskom.

Od tepla troch horiacich sviečok začne sa obracať kolečko a na tom pripevnené gulečky udierajú o tri zvonky skrze čo povstáva veľmi príjemný zvuk a starého i mladého pozbudzuje k pobožnosti vianočnej. Cena s kartou obalkou a úpravou upotrebenia pri vopredposlaní peňazi franko.

K 1.50

3 kusy ... K 4.—
 6 kusov „ 7.50
 12 „ „ 13.50
 24 „ „ 26.50

S poštovou doberkou o 20 h. viacej.

V páde sa nepáči vrátiť sa peňaze.

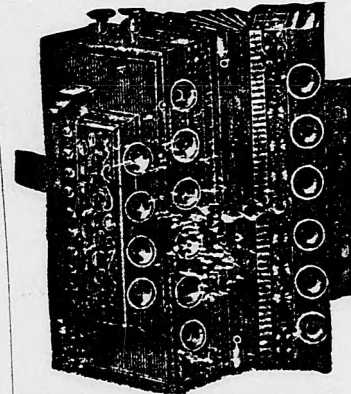
Objednať treba čím skorej.

JÁN KONRÁD

prvá fabrika na hodiny Brüx č. 1818. (Česky) Cenník 200 strán s vyše 3000 obrázkami posielam na žiadosť franko a zdarma.

Na 30 dni pohľad.

dľa podmienok mojego cenníka, teda bez rizika pre objednávateľa posielam špôštovou doberkou moje:

„Priateľ ľudu harmoniky“ číslo 663, abych o nedostatiteľnej solidite jejich každého presvedčil. Táto harmonika má garantované špirál perá nielen pre tikadla, lež aj pre basy a klapne ľutu, má ďalej 10 tikadiel, 2 registre, duplované hlasy, 48 hlasov. tri rady trub, mahagonnou farbou poliťované čierne vkladky s barvistými okrajky, niklovú okovu, du-

plované mešky, mesadné chrandlá a držadlá, veľkosť 31x15 cm. a stojí kus K 7.40. Škola k samoučeniu ku každej harmonike zdarma. Lacnejšie a menšie harmoniky k naučeniu sa hrať na harmonike zvlášte pre deti po K 2.50, 3.20, 3.80, 4.80. Najlepšíe harmoniky po K 8.60, 9.50, 10.20, 11.40, 16.50 vybrať si možno dľa mojego cenníka. Moje harmoniky není sú podrobené hramožnému mytu bo sú celkom české dťroby. čo prosím do povahy vziať. Žiadné riziko. — Možno vymeniť, alebo peňaze zpiatky dos at. Rozposiela špôštovou doberkou vývozný dom hudobných nástrojov

JÁN KONRÁD Brüx 1194. (Čechy.)

Velký cenník s 3000 obrázkami posielam na žiadosť zdarma a franko.